

Mentsük meg környezetünket!

Az emberiség létszámának növekedésével együtt jár a természet egyre nagyobb mértékű átalakítása, a természeti erőforrások pazarló használata; ennek következtében az emberiség az éghajlatváltozás miatti klímakatasztrófa és a biológiai sokféleség zuhanásszerű csökkenése miatti ökológiai katasztrófa kapujához érkezett. A klímaváltozás egyszerre sújtja a szegény és a gazdag embert, a hívőt és az ateistát, városit és falusit. Mára már a Föld felszínének 75%-át átalakítottuk, a fajok állományainak 60%-át pedig kipusztítottuk. Rövid időn belül akár 1 millió faj kihalása is bekövetkezhet, ami az emberiséget fenntartó élő rendszerek összeomlásával járhat.

A világ baloldali mozgalmi és pártjai – így az MSZP is – a környezet védelmének teendőit elsősorban ott keresik, ahol a környezet károsításának mozgatórugói működnek. Amíg a természeti erőforrások kizsigerelése és a környezetkárosítás busás hasznot hoz és luxuskörülményeket biztosít az elkövetőinek, addig következményei leginkább azokat sújtják, akik a legvédtelenebbek ezekkel szemben: minél kevesebb egyéni eszközük van a védekezésre, annál kiszolgáltatottabbak. A környezetvédelem így válik a társadalmi igazságosságért folytatott küzdelem részévé. Közös kincsünket, természeti és épített örökségünket meg kell védenünk a magánérdekekkel szemben, mindannyiunk és utódaink hasznára. Döntővé vált, hogy egy állam vagy az államok közössége képes-e korlátozni a profitéhséget, a klímaváltozás elleni küzdelemben történő egyéni szerepvállalás milyen közösségi segítséget kap, illetve a társadalom milyen széles rétegei részesülnek támogatásban.

A környezetkárosítás világszerte leginkább iparszerűen folyik, volumenének több mint kilenctized részéért néhány száz nagyvállalat felelős, a klímaválságot okozó gázok 60%-át 20 óriáscég bocsátja ki. E cégek képesek profitjukat politikai befolyásra váltani, működésük sok helyen állami támogatást élvez az adófizetők pénzéből, vagy egyenesen összefonódik az államhatalommal. A környezeti válság így módon különös élességgel világít rá arra, ha az állami szervek elvesztik közszolgálati jellegüket, közösségellenes magánérdekek szolgálatába szegődnek.

Az elszállt évtized

Úri huncutság

A Fidesz-KDNP-kormány az elmúlt tíz évben egyre inkább az ilyen **közösségellenes magánérdekek szolgálatába szegődött**. A multicégek állami támogatását 10 év alatt több mint háromszorosára növelte, állami megbízásokkal saját vállalati klientúrát épített ki az adófizetők pénzéből. Eközben a természeti és épített környezet védelmét szolgáló állami intézményrendszert következetesen meggyengítette és nagyrészt felszámolta, hogy az ne állhasson klientúrája terjeszkedésének útjába. A kormány számára fontos beruházásokat kivonta minden hatósági és társadalmi kontroll alól. **A környezeti károk elhárítására fordított állami forrásokat a töredékére csökkentette, még az EU e célra biztosított keretét sem vette igénybe.** A környezetvédelmi tárgyú nemzetközi jogalkotásban rendre a környezetkárosító multinacionális cégek oldalára állt. A hazai jogalkotásban a klientúrájának kedvező, környezetkárosító építési, földhasználati, vízügyi, hulladékgazdálkodási szabályokat erőltetett át, sokszor a széles körű tiltakozás ellenére is.

1) Bár a klímaváltozás elleni küzdelem alapvető feladatai nem változtak az elmúlt évtizedben, a FIDESZ-KDNP-kormány klímapolitikája politikai érdekei függvényében legalább három lényeges módosuláson esett át. 2010-es választási programjában a Fidesz még hangsúlyozta a klímaváltozással kapcsolatos feladatokat. Ezeken belül kiemelte a lakóépületek energetikai korszerűsítését a lakásállomány évi 10 százalékanak a felújítását előirányozva. Ehhez képest a lakóépület-felújítási pályázatokra évi 1-2 milliárd forintot fordított, majd a lakossági pályázatokat megszüntette. A Fidesz-KDNP-kormány a környezet- és klímavédelmet a gazdag országok játékának tartotta és csak a mázként használta – saját politikai céljaira. A költségvetésben egyre kevesebb lett a környezetvédelmi forrás, és azok jelentős része is korrupciós csatornákon tűnt el.

A 2015-ös párizsi klímacsúcs után következett be a második fordulat, amióta a Fidesz-KDNP-kormány klímapolitikájában a klímaváltozás elleni védekezés már nem más, mint a baloldali elitek összeesküvése a társadalom átalakítására, politikai hangulatkeltés, agymosás. Szerintük a klímapolitika gazdasági lemaradásunkat konzerválni óhajtó neokolonista program. Mivel a klímaváltozás mint globális jelenség a nemzetállami kereteken túlnyúlik, a megoldás közös keresése ellentétben van nemzeti önállóságunkkal. Így tehát nem tettek semmit.

2020-ban, amikor – miután az Európai Parlament elfogadta az European Green Deal-t, és a tagállamok vállalták, hogy 2050-re klímasemlegesek lesznek – megértük a harmadik fordulatot. Ebből nem maradhattunk ki, de feltételül szabtuk 50 ezer milliárd forint támogatást. 2020 januárban a Fidesz-KDNP-kormány elfogadta Nemzeti Energia és Klímatervet (NEKT) és a februári miniszterelnöki évértékelőben már klímabajnokok lettünk. Csak az a baj, hogy az ország villamosenergia-ellátását továbbra sem tudják elképzelni Paks 2 nélkül. A Mátrai (lignit) Erőmű üzemeltetéséről csak néhány év múlva akarnak lemondani. A szélerőműtelepítések még mindig „be vannak tiltva”. A megújulóenergia-támogatási rendszer (METÁR) gyakorlatilag csak a naperőmű-beruházásokat támogatja. Nemzeti Épületenergetikai Stratégia van, de a lakóépületek energetikai korszerűsítését szolgáló pályázat nincs.

Sőt nem tudnak elképzelni beruházást fakivágás nélkül. A hazai háztartások mintegy 10%-a tűzifával fűt, ami korábban – erdészeti melléktermék hasznosításaként – olcsó megoldás volt. Ez a gyakorlat a levegő tisztaság védelem szempontjából ugyan káros, ugyanakkor az ország számos részén a szegényebb családok számára csak a tűzifa érhető el, mint fűtőanyag. Náluk nagyobb kárt okoznak a fafűtéses erőművek, amelyekben az évszázadig élő fák pillanatok alatt ellobbannak, és széndioxidként a légtérbe kerülnek. Az erőművi faégetéssel, melyet a Fidesz-KDNP-kormány széndioxidkvóták ingyenes biztosításával támogatott, a háztartások elől vették el a tűzifát. Azok így csapdába kerülve rossz minőségű, esetleg vegyszereket és műanyagot is tartalmazó tüzelőt kénytelenek használni, s ez mind a saját egészségükre, mind a környezetükre káros.

2) Köszönhetően az uniós szabályozásnak ma már kéndioxid, nitrogéndioxid, VOC (a levegőben előforduló káros szénhidrogén-származékok), ózon és PM₁₀, valamint PM_{2,5} (ezek különböző méretű szállóporok) kibocsátásban az ipari légszennyezés összességében kevésbé járul hozzá a levegő szennyezettségéhez. Döntő jelentősége a közlekedésnek és a lakossági kibocsátásnak van. A közlekedési légszennyezés elsősorban a forgalmas utak környezetét érinti kedvezőtlenül, ezért sajnálatos, hogy az elmúlt tíz évben nem történtek érdemi lépések a közlekedési kibocsátások csökkentésére a levegőminőség javítása érdekében. A 2020 októberében nyilvánosságra hozott átfogó európai szintű tanulmány szerint Budapest levegőminősége a vizsgált nagyvárosok közül a tizedik legrosszabb!

Éves határérték-túllépés két szennyezőanyagnál – a kismértékű részecskéknél (PM₁₀) és a nitrogénoxidnál (NO₂) – fordul elő. A levegőminőségi irányelv¹ által előírt PM₁₀-határértékek (éves) nemteljesítése miatt 2019-ben indult európai uniós kötelezettségszegési eljárás. 2021-ben a Budapesten, Pécsen és a Sajó-völgyében mért, légzőszervi megbetegedésekkel járó szálló por miatt, mivel a Fidesz-KDNP-kormány nem lépett, a határértékek betartására kötelezték hazánkat. A NO₂ határértékek (éves) nemteljesítése miatt pedig 2016 óta folyik eljárás Magyarország ellen. A többi légszennyező anyag mennyisége a jogszabályban előírt határértékeknek megfelelően alakult. Nyaranta azonban a felszínközeli ózonszennyezettség 8 órás futó átlagainak napi maximuma néhány kivétellel az összes állomáson átlépte az egészségügyi határértéket.

3) A Fidesz-KDNP-kormány semmit nem tett a víztározó-kapacitás bővítéséért, amely kritikus aszályhelyzetben lehetővé tenné a beavatkozást. Magyarország felszíni vizeinek 96%-a határainkon kívülről érkezik. Ez a tény meghatározza a biodiverzitás csökkenésének megállítására és a klímavédelemre vonatkozó, a vízgazdálkodással kapcsolatos gondolkodást, cselekvést. A nagyobb folyókon beáramló víz mennyiségét a szomszéd országok érdemben nem tudják befolyásolni, viszont a közepes és a kis vízhozamú folyókét igen. A Körösökön olyan méretű tározókat létesítettek a határ túloldalán, hogy akár azok teljes vizét képesek visszatartani. A klímaváltozással együtt járó csapadékeloszlási anomáliák ugyanakkor különösen veszélyessé teszik, hogy Magyarország nem rendelkezik jelentős mennyiségű víztározó kapacitással. Ráadásul öntözött területeink nagysága csak egyharmada a korábbiaknak.

A biológiai sokféleség csökkenése Magyarországon

Bár Magyarország területének 10%-a védett természeti, és további mintegy 12%-a Natura 2000 terület, mégis jelentősen csökkent a biológiai sokféleség. A 2004-es EU-csatlakozáshoz képest a mezőgazdasági területeken élő madárvilág 40%-kal csökkent, és az utóbbi néhány évben az erdőkben is megkezdődött kihalásuk. Ez a katasztrofális mértékű fogyatkozás a rovarvilág esetében még erőteljesebb (60%), amely már rövid távon is elvezethet oda, hogy a beporzó fajok olyan mértékben megfogyatkoznak, hogy megszűnik a „szolgáltatásuk”, miközben növényi táplálékunk egyharmada ettől függ. **A vizes élőhelyek évtizedek óta zajló**

¹ A környezeti levegő minőségéről és a Tisztább levegőt Európának! elnevezésű programról szóló 2008/50/EK irányelv

fogyatkozása – a Duna-Tisza közén több mint 100 tó szűnt meg – a klímaváltozással együtt járó csapadékeloszlás-változás, szárazodás már rövid távon is kritikus helyzetet teremthet a Kárpát-medencében.

1) A Fidesz-KDNP-kormány tudatosan nem foglalkozott azzal, hogy Magyarországon a biológiai sokféleség csökkenése elsősorban a földhasználati módokkal van szoros összefüggésben. A távoli földrészekről idekerült és invazívva vált özönfajok rohamos terjedése növekvő mértékű gazdasági kárt okoz, az egyik legnagyobb veszélyt jelenti a természetes ökoszisztémáinkra, számos esetben tömeges, társadalmi mértékű egészségi problémákat kiváltva. **Magyarországon több száz inváziós növény- és állatfaj terjedése figyelhető meg.** Az ellenük való védekezés költségei olyan magasak, hogy nem termelhetők ki a mezőgazdasági vagy erdészeti tevékenység bevételeiből. A különösen kritikus helyzetet kiváltó fajok – gyalogakác, zöld juhar, selyemkóró, aranyvessző fajok, japán keserűfű – a művelésből átmenetileg kieső területeket rendkívül gyorsan megszállják és teljeskörűen elfoglalják. Az ilyen területek eredeti földhasználati módja (legelő, kaszáló, erdő) csak rendkívül költséges eljárással és annak többszöri megismétlésével állítható vissza.

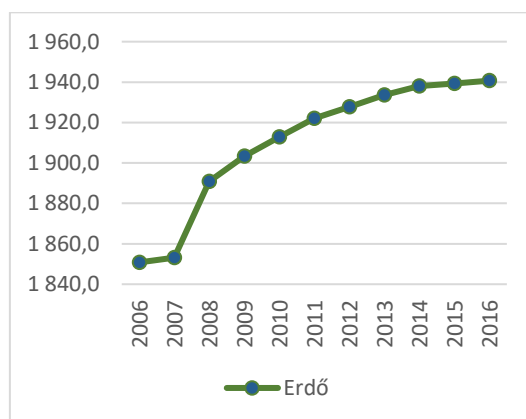
Tetézi a problémát a Fidesz-KDNP-kormány halogató magatartása, és az, hogy nem tette érdekelté a gazdálkodókat, hogy fellépjenek az invázió ellen. Az EU területén előforduló legveszélyesebb özönfajok listáján szerepel a fehér akác, amelynek terjedése megállíthatatlannak tűnik. Ahelyett, hogy – a hazai viszonyokat figyelembe véve – a Fidesz-KDNP-kormány megfelelő stratégiát dolgozott volna ki a korlátlan terjedés megakadályozására, inkább hungarikummá nyilvánította ezt az Észak-Amerikából behozott fajt. Folyóink hullámterében a gyalogakác által elfoglalt területek olyan lefolyási dugókat képeznek, amelyek felszámolása már ma is súlyos költségvetési forrásokat igényelne, pedig a helyzet évről évre tovább romlik. Az özönfajok közül több is súlyosan allergén hatású polleneket termel (parlagfű, aranyvesszőfajok), ami miatt Magyarországon már millió feletti az ezekre érzékeny emberek száma. Az ő egészségi, lelki állapotukban keletkező időszakosan súlyos romlás – munkaképességük csökkenése, kezelésük költsége – hatalmas kárt okoz az érintetteknek és az egész társadalomnak.

2) A Fidesz-KDNP-kormány az uniós zöldítési folyamatokat következetesen blokkolja. Kihasználta egyes – méheket károsító – csávázószeres tilalmának kiskapuit, hogy tovább használhassák a kérdéses vegyszereket, és nem értett egyet a Biodiverzitás Stratégiában

megfogalmazott célokkal. Miközben az agrártermelés – különösen a szántóföldi gazdálkodás – néhány évtized alatt alapvetően átalakult, Magyarországon négy növény – búza, kukorica, napraforgó és repce – uralja a termelést. Ezeket egyre intenzívebb technológiával, óriási monokultúrákban, folyamatosan növekvő műtrágya- és vegyszerhasználattal termelik. Az ezeken elérhető haszon erős érdekcsoportokat hozott létre, amelyek ellenérdekeltek bármilyen ésszerű változtatásban.

3) A 2010 előtt indított programoknak köszönhetően jelentős mértékű növekedés volt az erdősítésben. Magyarország területének jelenleg 22%-án állnak természetszerű erdők, illetve faültetvények, 2030-ra azonban csak 25%-os erdősültséget terveznek elérni. Nem világos ráadásul, hogy ebből mennyi lenne a faültetvény, és mennyi a természetszerű erdő. Előbbit ugyanis néhány évtized után letermelik, az abban megkötött szén egy része újra a levegőbe kerül széndioxid formájában, és értelemszerűen tartós ökológiai értékek sem jöhetnek létre. A Kárpát medencére jellemző fafajok – tölgyfélék, bükk – középkorú és öreg állományai a biodiverzitás védelme mellett fontos klímavédelmi feladatot is ellátnak a széndioxid megkötésével. Az öreg erdők stressztűrő, illetve alkalmazkodási képessége miatt azok fenntartása különösen fontos nemzeti érdek.

**Az erdőterületek alakulása 2006 és 2016 között
ezer hektárban (KSH, 2018)**

Magyarország abban a rendkívül kedvező helyzetben van, hogy az állam a legnagyobb erdőtulajdonos, de a magyar állam tulajdonában álló és az erdészeti részvénytársaságok által vagyongekezelte erdőkben fő szabályként nyereségérdekelt gazdálkodást kell folytatni. Igaz ez a védett természeti területekre és azon belül még a nemzeti parkokra, illetve a Natura 2000 területekre is. Különösen elfogadhatatlan ez a nemzeti parkok esetében. A magyarországi tíz nemzeti park közül a három alföldi –

Hortobágyi NP, Kiskunsági NP, Körös-Maros NP – és a Fertő-Hanság NP ma már közel teljes területe állami tulajdonban van és a nemzetipark-igazgatóságok azok vagyongazdálkodói. Az Aggteleki, Balaton-felvidéki, Bükki, Duna-Ipoly, Duna-Dráva, illetve Őrségi Nemzeti Parkok területén az állami erdőket profitorientált erdészeti vállalatok kezelik, és nekik nyereségre kell törekedniük, annak összes következményével.

4) A nemzeti parkok igazgatóságainak az elmúlt tíz évben olyan feltételeknek is meg kellett felelniük, amelyek egy védett természeti területen az ott élő élővilág ellen hatottak, mivel állami területeik jelentős részén maguk látják el a vagyongazdálkodást és a természetvédelmi kezelést is. A nem erdős területek után az agrártámogatásból ők is részesülnek, aminek az a következménye, hogy az elvárások, ellenőrzések, illetve a kifizetési feltételek azonosak a gazdálkodókra vonatkozókkal, ami az élő világ további csökkenését idézheti elő.

Hulladékok kezelése

Másodszor verik szét hulladékgazdálkodási rendszerünket, és az egyre rosszabbul működik. A Fidesz-KDNP-kormány erőszakos központosítása és a térségi hulladékkezelők gazdasági ellehetetlenítése miatt káoszba fulladt ez a fontos tevékenység. A kommunális hulladékkezelés koncesszióba adása miatt még az egyébként többnyire tétlen köztársasági elnök is az Alkotmánybírósághoz fordult.

1) Jelenleg Magyarországon a kommunális hulladékgyűjtést központosított rendszerben a Nemzeti Hulladékgazdálkodási Koordináló és Vagyongazdálkodó Zrt. (NHKV Zrt.) szervezi. Ez a társaság áll közvetlen jogviszonyban a lakossággal. Az összegyűjtött hulladék ennek a szervezetnek a tulajdonába kerül, illetve ez a szervezet számlázza ki a költségeket a lakosoknak.

A tényleges szolgáltatást ugyanakkor már nem ez a szervezet végzi, hanem egy helyi (regionális) nonprofit társaság, amelyik gyakran alvállalkozót is bevon a tényleges munka (gyűjtőjáratok és a lerakók üzemeltetése, válogató működtetése) elvégzésébe. A beszedett szemétszállítási díjat az NHKV Zrt. osztja vissza, azonban a tényleges szolgáltató több hónap után sem kapja meg a teljes neki járó összeget. A ki nem fizetett alvállalkozók bármikor megeléghetnek kiszolgáltatott helyzetüket, és befejezhetik tevékenységüket, ami ellehetetlenítené a hulladékkezelést.

2) A termelőknél keletkező, legtöbbször szelektíven gyűjtött hulladékok (ipari hulladék) jelentős hányadánál a termékdíjrendszer

üzemel. Azaz a vevő a termék árában megfizeti az állam felé a termékdíjat is, ami fedezetül kellene, hogy szolgáljon a későbbi hasznosítás elvégzésére, illetve fedeznie kellene annak költségét is. **A beszedett termékdíjnak az állam jelenleg csak töredékét – egyes információk szerint kevesebb mint 20%-át – fordítja hulladékkezelésre.** A hasznosító szervezetek nem átlátható módon, egyértelmű szabályok alapján kapják meg az általuk feldolgozott hulladékok után a díjat, hanem pályázniuk kell arra a minisztériumnál. Ez önmagában hordozza a protekcionizmus lehetőségét, hiszen a támogatást „elnyerő” vállalkozások lényeges versenyelőnyben vannak a támogatásban nem részesülőkkel szemben.

Természetvédelem és klímapolitika – volt, nincs

Magyarországon a környezetvédelmi hatóságok a jogszabályokban rögzített feladataikat nem tudják ellátni. A korábban önálló környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi hatósági rendszert a Fidesz-KDNP-kormány felszámolta, és szervezeteiket integrálta a megyei kormányhivatalokba. **Jelenleg a feltételek szinte kizárólag az engedélyezési feladatok ellátását teszik lehetővé, illetve részben a közérdekű bejelentésekben foglaltak kivizsgálását, a gazdálkodók tevékenységének ellenőrzésére már nem kerül sor.** A korábbi időszakhoz képest a szakértői létszám csaknem a felére csökkent, a magasan képzett független szakemberek távoztak, mert lehetetlenné vált munkájuk.

Az integrált környezetvédelmi szemlélet megvalósítása ellen hat, hogy jelenleg három minisztériumnál vannak a szakmai feladatok (ITM: klímavédelem és hulladék; BM: vízvédelem; AM: természetvédelem, levegőtisztaság-védelem, zaj- és rezgés elleni védelem, ipariszennyezés-csökkentés, környezeti kármentesítés), a hatóságok felügyeletét pedig a Miniszterelnökség látja el.

A természetvédelmet a Fidesz-KDNP-kormány egy kifejezetten ellenérdekelt tárcához szervezte, ezért rendszeresen előfordul, hogy az egyes ügyekben már a tárcán belüli egyeztetés során előre jelzik a szakterületért felelős munkatársaknak, hogy ne merjenek fenntartást, ellenvéleményt megfogalmazni. **A „gazdaság védelmére” hivatkozva nem történik más, minthogy az állampolgárok érdeke helyett a kormányközeli oligarchákat képviselik.**

Beruházás a jövőbe

A Magyar Szocialista Párt az igazságos átmenet középpontjába az állampolgárok érdekeit javasolja állítani. A kedvezményeket, támogatásokat az emberek kapják, a költségeket a nagy kibocsátók/szennyezők állják, és nem fordítva, mint jelenleg a Fidesz-KDNP-kormány alatt.

Le a CO₂-vel!

A Magyar Szocialista Párt nem csupán a jövő nemzedékek érdekeit figyelembe véve javasol a kyotói bázisévhez képest 55%-os kibocsátáscsökkentést 2030-ra, hanem azért is, hogy a ma élő és dolgozó állampolgárok helyzete és egészsége javuljon.

1) A Magyar Szocialista Párt 2026-ig valamennyi hazai szénerőmű leállítását javasolja. Ezáltal mintegy évi 10 millió tonnával csökkentjük a hazai széndioxid-kibocsátást. Földgáz-erőművek elsősorban a hazai hálózat stabilitásának fenntartásához szükségesek lesznek továbbra is, de ezek elsősorban kapcsolt energiatermelésűek legyenek 2026-ra.

2) Energiastratégiai szempontból a leghatékonyabbnak, fajlagosan a legolcsóbb energiaforrásnak – a beruházási költségek csökkenő tendenciája alapján – a napenergia hasznosítását tartjuk. Magyarország az északi mérsékelt övben található, földrajzi fekvésünkből adódóan hazánk a közepes adottságú országok közé sorolható. A vízszintes felületre érkező átlagos napsugárzás értéke 3,5 kWh/(m²·nap). Ugyanez az érték a legkedvezőbb adottságú, Ráktérítő és Baktérítő közötti trópusi égövben 5-7 kWh/(m²·nap). A legkedvezőbb értékhez képest tehát a magyarországi napsugárzás csak mintegy 50-60% körüli érték, ez azonban nem jelenti azt, hogy ez ne lenne elegendő a reális hasznosítás számára. Jó példaként lehet említeni Ausztriát, vagy Németországot, ahol az érkező napsugárzás mennyisége még kevesebb is, mint Magyarországon, mégis a napenergiát hasznosító megvalósult rendszerek száma a sokszorosa a hazainak. A még északibb Nagy-Britanniában a telepített fotovoltaikus rendszerek kapacitása pedig jóval meghaladja a 10 GW-ot, ami további bizonyíték a napenergia gyakorlati hasznosíthatóságára.

A magyarországi napsütéses órák száma 1700-2200 körül alakul évente, ez az érték az ország déli részén és az Alföldön a legmagasabb, az ország nyugati és északi részében alacsonyabb, de így is közel 1800 PJ napenergia termelésre adna lehetőséget. Az energiát hasznosító napelemparkok területe egyben ökológiai és mezőgazdasági célra is hasznosítható

– biodiverzitást és beporzást növelő gyepekkel melyek a környező mezőgazdasági területeken folyó termelésben, valamint az éghajlatváltozási alkalmazkodásban segítenek.

3) A Magyar Szocialista Párt álláspontja szerint a hazai szélenergia-potenciál is hasznosításra érdemes. Érdemi növekedés nem várható a szélerőművek hatékonyságában (szemben a napenergiát hasznosító eszközök folyamatos hatékonyságjavulásával), de a telepítésükre kialakított hazai zöld ipar megfelelő kapacitása esetén, 1-15 MW-os erőmű egyszeri beruházási ára csak töredéke lenne a más energiatermelő beruházások fajlagos költségeinek. Ráadásul a szélerőműipar a hazai kis- és közepes vállalkozások tipikus aktivitási területe is lehetne.

4) Az atomerőművi villamosenergiatermelés ugyan széndioxid-kibocsátás mentes, de számos más hosszútávú környezeti aggály fogalmazódik meg vele szemben. Az bizonyos, hogy nincs szükség az atomerőművi kapacitás megduplázására, mert a jelenleg üzemelő blokkok üzemideje 2032 és 2037 között jár le, és az üzemidejük valószínűleg további időre meghosszabbítható lesz. Hazánkban az atomenergia felhasználása vagy kivezetése az energia-rendszerből alapvető kérdés lett az orosz-magyar gazdasági relációban, és a Fidesz politikájában az atomenergia értelmetlenül az unión belüli önállósodás szimbólumává vált. **A közvélemény aggodalma miatt a Magyar Szocialista Párt azt javasolja, hogy az atomenergia kérdésében a lakosság ügydöntő népszavazás keretében foglaljon állást.** A népszavazás kiírásával egy időben a paksi erőműbővítés szerződésének titkosítását meg kell szüntetni, hogy az atomenergia-használat bővítésének valós előnyei és hátrányai is ismertek legyenek a teljes társadalom előtt.

5) Az üvegházhatású gázok kibocsátásának mérséklése érdekében a Magyar Szocialista Párt azt javasolja, hogy az erdőket nemzeti kincsünként őrizzük, és tegyünk meg mindent a természetes erdők kiterjedésének növeléséért. A gázkibocsátás csökkentése érdekében:

- megtiltani javasoljuk az erőművekben történő rönkfaégetést, ahogy erről már szó volt.

- A lakosság részére olyan támogatási és kedvezményes hitellehetőséget javaslunk kínálni, ami ösztönözi a szilárd tüzelőanyaggal történő fűtésről más fűtési módra való áttérést.

- Azokat a vágásra kijelölt állományokat, amelyek még évtizedekig életképesek, javasoljuk klímavédelmi erdővé nyilvánítani és érintetlenül hagyni.

- Új erdőt, csak szántóterületre lehessen telepíteni, a kiváló széndioxid megkötő képességű gyepekre nem.

- A faültetvények létesítési gyakorlatát klímavédelmi szempontok alapján javasoljuk felülvizsgálni, és olyan támogatási rendszert működtetni, amelyik ezt a különösen fontos közcél is szolgálja.

6) A nagyüzemi állattartás klímahatását csökkenteni szükséges. **A Magyar Szocialista Párt szerint, kedvezményekkel kell segíteni a metánkibocsátás csökkentését és a legeltetési állattartást (tehenek és juhok esetében).** Újrakezdési támogatási rendszert szükséges kidolgozni és bevezetni azon gazdálkodók számára, akik legalább 10 hektáros, vagy annál nagyobb – jelenleg használaton kívüli – gyepeken kezdenek el legeltetni. Ennek azonban csak korlátozott lehet a hatása, már csak azért is, mert az éghajlati viszonyok ezt nem mindig teszik lehetővé.

7) **A Magyar Szocialista Párt új épületenergetikai felújítási programot javasol a meglévő épületekre. A fűtésre használt fosszilis energiahordozók mennyiségének csökkentése a legnagyobb hatású és a leghatékonyabb módja a széndioxid-kibocsátás csökkentésének.** Első lépésként ingyenes épületenergetikai validációs rendszert javaslunk kialakítani, mely lehetővé teszi, hogy a teljes körű épületenergetikai felújítások tervezése, beleértve a napkollektoros, napelemes rendszereket mindenki számára gyorsan- és ingyenesen elérhetővé váljanak. Épületenergetikai felújítás esetén a jelenlegi 30% helyett 60%-os állami támogatás² járjon, akár felhasználáskor visszamenőlegesen, akár pedig 0%-os MFB hitel formájában elő-finanszírozással³. A részvevő háztartások így megtakarítás esetén azonnal átlagosan 80%-os rezsicsökkenést tapasztalnak majd.

8) **A Magyar Szocialista Párt támogatni javasolja a közlekedésben azokat, akik alacsonyabb kibocsátással élnek.** Az elektromos mobilitás növelése érdekében az 50 ezer főnél nagyobb városokban javasoljuk a megosztott elektromos autózást a tömegközlekedésbe integrálni, és a havi közösségi közlekedési bérlet részévé tenni. Azon háztartások, melyek lemondanak a saját gépkocsi használatáról havi 10 ezer forint juttatásban részesülnének. A taxik használata időszakosan ugyancsak a komplex városi közlekedés része lenne, így a regisztrált taxisok a

² Ennek forrása az EU-ETS-ben értékesített EUA-k-ból, valamint az Effort Sharing bevétel. 2020-után a hazai-, nemzeti- Kárpát-medence energiarendszerét összekapcsoló energiatőzsdén keresztül történik az EUA-k értékesítése, mely bevételek 100%-át klímavédelemre fordítjuk

³ Ez esetben a teljes 60%-os támogatás előre biztosítható. Így egy elvégzett 3 millió forintos felújítás havi 10.000 forintos 5 évig tartó megtakarítást jelent, mely azonban azonnal kifizethető.

legolcsóbb 5 személyes elektromos autó beszerzésére támogatást kapnának.⁴

A távolsági mobilitás javítására elsősorban a kelet-nyugati irányú autópályák két oldalán fotovoltaiikus erőműsávot javasolunk kialakítani, mely szél/zaj/hófogáson kívül direkt egyenárammal tudja tölteni az autópályát használó autókat. A szolgáltatás ingyenes lenne, az autópályamatrixa részeként. Eleinte a parkolóokban történhet majd a töltés, de a regeneratív töltési technikák elterjedése esetén – későbbi autópályafelújításokkal együtt beépítve az új technikát is – menet közbeni töltés is lehetővé válik. **Az elektromos mobilitás elősegítése a vasút szerepének helyreállításával új lendületet kaphat.** Az uniós forrásokat az elővárosi, a budapesti körvasúti közlekedés korszerűsítésére, valamint a távolsági közlekedés javítására javasoljuk fordítani.⁵

9) A Magyar Szocialista Párt egyetért a levegőtisztaság-védelem érdekében 2020-ban elfogadott országos levegőterhelés-csökkentési programban⁶ (OLP) az egyes ágazatokra meghatározott célok megvalósításával. Ezek

- a közlekedésben a közösségi közlekedés, a töltő infrastruktúra fejlesztése; az alternatív üzemanyagok használatának bővítése, az útdíj kiterjesztése; információs kampányok a környezetbarát közlekedésről; a használt gépjárművek importjának szigorítása;

- az iparban a távhőrendszerek fejlesztése; a szén, lignit kivezetése az energiatermelésből; új technikák alkalmazásának támogatása; szigorúbb kibocsátási határértékek alkalmazása, a környezetterhelési díjak növelése;

- a mezőgazdaságban a takarmányozás mennyiségi és minőségi felülvizsgálata; NH₃-csökkentési technológiák alkalmazása; a trágyatárolók fedése; a trágyakijuttatási technológiák fejlesztése; a karbamid műtrágya használatának korlátozása, a kijuttatást követő öntözés.

A PM₁₀ kibocsátás kétharmadát, a PM_{2,5} kibocsátás több, mint 80%-át a lakossági szektor adja (fűtés, hulladékégetés), ezért az intézkedéseket erre a területre javasoljuk koncentrálni. **Javasoljuk a lakossági lignittüzelés kivezetését, a fafűtés lényeges csökkentését, feltételekhez kötését, a lakóépületek energiahatékonyságának javítását, a tüzelőberendezések korszerűsítésének támogatását.** Kidolgozni javasoljuk a lakossági

⁴ 5 évenként ismétlődő módon, a meglévő gépjármű beszámításával.

⁵ Ehhez a le nem hívott norvég támogatás mellett a svájci alap támogatását is fel lehet használni.

⁶ OLP: az egyes légköri szennyező anyagok nemzeti kibocsátásának csökkentéséről, szóló, (EU) 2016/2284 európai parlamenti és tanácsi irányelvben előírt csökkentési kötelezettség megvalósítását célzó program [kén-dioxid :2020-ra 46 %, 2030-ra 73 %; nitrogén-oxidok: 2020-ra 34 %, 2030-ra 66 %; illékony szerves anyag: 2020-ra 30 %, 2030-ra 58 %; ammónia: 2020-ra 10 %, 2030-ra 32 %; PM_{2,5}: 2020-ra 13 %, 2030-ra 55 %.]

fűtőberendezésekre vonatkozó jogszabályt, amely hosszabb időtávban meghatározza a meglévő berendezések működtetési feltételeit, illetve az alkalmazható tüzelőanyagokat.

Az élővilág fogyatkozásának lassítása

Az Európai Unió biodiverzitás-védelmi stratégiája, amelyet 2020 októberében fogadtak el, egyértelmű célokat határoz meg, amelyek teljesülésétől joggal várható, hogy a rendkívül negatív folyamatok lassulnak, és akár vissza is fordíthatjuk őket. A Magyar Szocialista Párt a stratégia végrehajtást kezdeményezi Magyarországon is.

1) A Magyar Szocialista Párt fontosnak tartja, hogy az agrárterületekhez kötődő élővilág ijesztő mértékű csökkenését állítsuk meg, és érjük el, hogy az mind mennyiségében, mind sokféleségében a 2010-es szintet érje el. Az EU elfogadott biodiverzitás-stratégiája a 2030-ig terjedő időszakra a növényvédőszer-használat 50%-os és a műtrágyahasználat 20%-os csökkentését irányozta elő, miközben az ökológiai gazdálkodás területének részesedését 25%-ra tervezi növelni. A Fidesz-KDNP-kormány ezzel nem értett egyet, de az MSZP azt javasolja, hogy 2023-tól csatlakozzunk az EU biodiverzitás-stratégiájához, hogy csökkenjen a vegyszerhasználat, és növekedjen azon területek kiterjedése, ahol ökológiai gazdálkodás folyik. Ezekkel az intézkedésekkel biztosítható a biológiai sokféleség csökkenésének megállítása, az élelmiszerbiztonság fokozása és a klímavédelmi célok megvalósítása.

A vegyszerhasználat csökkentése érdekében:

- növelni javasoljuk az ökogazdálkodás kedvezményeit, és támogatni az ökológiai alapú gazdálkodás terjedését;
- az adott terület széleskörű környezeti ismeretében azt kell termesztetni, ami ott gazdaságosan és környezetbiztosan termelhető;
- olyan monitoring rendszert javasolunk működtetni, amelynek segítségével éves szinten nyilvánosságra hozhatók az adott év vegyszerhasználati adatai;
- olyan támogatási rendszert javasolunk bevezetni, amelyik a vegyszerhasználatot bünteti.

2) A Magyar Szocialista Párt azt javasolja, hogy 2030-ra emeljük 30%-ra az erdőszültséget, és 2050-re 25%-ra az őshonos erdőborítottságot. Ezen erdők 25 millió tonna CO₂-ot fognak megkötni, melyek teljesen kiváltják a közlekedésből, mezőgazdaságból, fűtésből és hálózatstabilizáló

energiatermelésből maradó széndioxidkibocsátást. Az MSZP szerint az állami tulajdonban álló erdőknek elsősorban klímavédelmi célokat kell szolgálniuk, a külön jogszabállyal védetté nyilvánítottaknak – a védett természeti területen (nemzeti parkok, tájvédelmi körzetek, természetvédelmi területek) és a Natura 2000 területeken lévőeknek – pedig elsődlegesen a biodiverzitás fenntartását.

Az állami nyereségorientált erdészeti vállalatokat javasoljuk átalakítani erdőfenntartó nonprofit szervezetekké.⁷ Az új szervezetek feladata a biodiverzitás- és klímavédelemmel kapcsolatos állami feladatok ellátása legyen. Az állami erdők, különösen a középkorú és idős állományok stressztűrő képessége igen magas, ezért hosszabb távú fenntartásuk mindennél jobban szolgálja a közcélokat. Ezért az állami erdők kezelését – ide nem értve az állam tulajdonában álló faültetvényeket – alapvetően a természetes folyamatokra alapozott, folyamatos erdőborítást biztosító erdőgazdálkodással kell fenntartani.

A fenti szempontok szerint kezelt és fenntartott erdők többek között:

- számos erdőlakó védett növény termőhelyét és védett állatfaj élőhelyét képesek folyamatosan biztosítani;
- a talajeróziót hatékonyan gátolják, a csapadék gyors lefolyását lassítják, a talaj nedvességtartalmát és a talajéletet is megóvják;
- folyamatosan fenntartják az erdő mikroklímáját, amely ezáltal a hőmérsékleti szélsőségeket kiegyenlíti, megtartja a páratartalmat;
- hosszútávon lehetőséget, elegendő időt biztosítanak az őshonos fafajaink genetikai szelekciójára, a változó klimatikus viszonyokhoz alkalmazkodott egyedek – amelyek lassabb növekedésűek, de kisebb a vízigényük (szárazságtűrőbbek) – kiválasztódására;
- a klímaváltozással összefüggő szélsőségek hatásait jobban tompítják – ezáltal időt nyerhetnek őshonos erdei élőlényeink, illetve az egész erdei életközösség a változásokhoz való alkalmazkodásra;
- magasabb szintű rekreációs, turisztikai szolgáltatást nyújtanak.

Az erdők talajukban képesek kiegyensúlyozni az éves és napi csapadékingadozást, ami a mediterrán ciklonok kialakulásával egyre fontosabb. A nyári hőhullámok idején az erdők párologtatásuk által nem csak nedvességet juttatnak vissza a környező szántóföldekre, hanem lokálisan mérsékelik is a hőmérsékletet – megakadályozva hőszigetek

⁷ Környezetvédelmi szakemberek szerint a nemzeti parkok területén lévő állami tulajdonú erdők vagyongazdálkodási jogát át kell adni a nemzeti park igazgatóságoknak, és a biodiverzitás megőrzése legyen az elsődleges cél.

kialakulását. A komplex természetvédelmi, mezőgazdasági és erdészeti javaslataink így nem csupán a vidéki közösségek tartós és magas jövedelemszerzését teremtik meg, hanem hazánk éghajlatváltozási adaptációját is, mely a városi lakosság számára még hangsúlyosabb probléma.

Az MSZP indokoltnak tartja a rönkfa eróművi felhasználásának tiltását, a faapríték, energiaerdő- és energiafű-apríték hasznosítását, és az erdők szerkezetváltásával keletkező tűzifát ingyenesen javasolja eljuttatni az erre rászoruló háztartásokhoz. Az őshonos, elegyes fafajú erdők az érintettek ingyenes, megújuló forrású tűzifa igényének kielégítése mellett a környező lakosság számára tartós bevételt nyújtó munkát adhatnak gomba- és más erdeitermék- gyűjtés formájában.

3) A Magyar Szocialista Párt álláspontja, hogy a természetvédelmi kezelés célja az adott területen a lehető legnagyobb biológiai sokféleség elérése és a környező lakosság ökoszisztéma-szolgáltatásainak erősítése legyen⁸. A Fidesz-KDNP kormány által kampányszerűen haszonbérbe adott védett természeti területekre vonatkozó szerződéseket javasoljuk felülvizsgálni, és azokkal a bérlőkkel, akik nem helyi gazdálkodók, vagy a vállalt ökológiai gazdálkodást nem teljesítik felbontani. Ezeket a területeket ezután – fő szabályként – ökológiai gazdálkodás formájában helyi gazdálkodók és települési csoportok kezeljék a nemzeti park igazgatóságok támogató felügyelete mellett.

Annak érdekében, hogy a nemzeti park igazgatóságok a biológiai sokféleség megőrzése terén hatékonyabb munkát tudjanak ellátni:

- javasoljuk meghatározni minden nemzeti park esetében azokat a feladatokat, amelyek végrehajtása javítja a természet állapotát, hozzájárul a biológiai sokféleség megőrzéséhez, esetlegesen annak gazdagításához;
- szükségesnek tartjuk végrehajtani a 2000-es években kidolgozott – veszélyeztetett fajokra vonatkozó – fajmegőrzési terveket;
- minden védett természeti területen lévő vizes élőhely esetében – ahol ez még nem biztosított – gondoskodni kell a vízpótlás műszaki feltételeiről.

4) A Magyar Szocialista Párt szerint meg kell állítani az inváziós növény- és állatfajok további terjedését, néhány különösen veszélyes faj esetében pedig 2026-ig 25%-kal csökkenteni kell azok állományát. Létre kell hozni egy információs rendszert, amelynek segítségével pontosan

⁸ Ökoszisztéma szolgáltatások azok, melyeket a természet nyújt ilyenek a beporzás, tiszta víz-, levegő- talaj stb.

nyomon követhető az özönfajok állománya, terjedése, illetve a beavatkozások hatása.

Az inváziós növény- és állatfajok visszaszorítása érdekében javasoljuk:

- a drasztikusan kiszorítani a gyalogakácot a folyókat kísérő hullámtereken;
- a szántóföldi növénytermesztést végzők támogatását a parlagfűmentesítésben, elsősorban a parlagon heverő földek művelésbe vonásával;
- minden állami szereplőt – közútkezelők, vasút, vízügy – képessé tenni arra, hogy a vagyonkezelésében lévő területein a védekezést el tudja végezni;
- fokozni a kutatásokat annak érdekében, hogy megtaláljuk a legveszélyesebb özönfajok hatékonyabb visszaszorításának módját;
- széleskörű felvilágosító kampányt folytatni az inváziós fajok terjedésének megakadályozása érdekében;
- felülvizsgálni az összes olyan intézkedést, amelyek esetleg további inváziós fajok szétterjedését okozhatják.

A víz életet teremt

A Magyar Szocialista Párt álláspontja szerint Magyarországnak is rendelkezni kell olyan víztárolási kapacitással, amely lehetővé teszi az aszályos időszakban az élővilág fenntartása érdekében szükséges beavatkozásokat, és kielégíti az agrárium vízigényét. Annyi vizet kell tárolni a tavaszi víztömegeből, amennyit csak lehet. Amennyiben a betárolt víz az adott évben nem kerül felhasználásra, akkor hagyni kell, hogy az elpárologjon. Ezzel hozzájárulunk a kedvezőbb mikroklímához, melynek a helyi lakosság, a térségi gazdálkodók és az élővilág is haszonélvezője lesz.

Első lépésben a természetes mélyedések, mocsarak, lápok, láprétek, holtágak, mellékágak, kisebb-nagyobb vízhiányos tavak tavaszi feltöltésére kerüljön sor. A hazai félsivatagos területek pumpás tározókapacitása mellett a határon túli magyar településeken is javasoljuk magyar kezelésben és tulajdonban lévő kis vízerőművek és -tározók kialakítását. Azt is javasoljuk, hogy a tisztított szennyvizet visszatartsák a kiszáradt tavak medreiben, s az ebből öntözzenek különösen a Duna–Tisza közén.

Később nagyobb beruházás igényű csatornák, tározók, öntözőfürtök építésére is kerüljön sor. Kezdeményezzük a Jászsági Főcsatorna

megépítését, és szükségesnek tartjuk a Duna-Tisza közti homokhátság és általában az Alföld vízellátását biztosító más beruházások elindítását.

A Magyar Szocialista Párt javasolja a vízfelhasználás szabályrendszerének korszerűsítését, és azt, hogy az ökológiai vízkészletek feltöltésének költségeit az állam fedezze. Javasoljuk felmérni térségenként az összes olyan területet, amelyen sérelem nélkül lehet tavasszal vizet tárolni, majd kiépíteni azokat a vízpótlási lehetőségeket, amelyek a vizes védett természeti területek vízutánpótlásának biztosításához nélkülözhetetlenek. A természetes mélyedések feltöltésével betárolt víz nagyobb része helyben hasznosul, de szükség esetén oda lehet kormányozni, ahol arra a legnagyobb szükség mutatkozik, és ahová gravitációsan elvezethető.

Hatékony hulladékkezelést!

1) **Az egész országban azonos feltételek mellett működő, a lakossági igényeket minél magasabb színvonalon kiszolgáló nonprofit kommunális hulladékkezelési rendszer kialakítását javasolja a Magyar Szocialista Párt.** Az árak képzésében lehetséges az ország egyes részein eltérés, annak függvényében, hogy milyen távolságra történik a kommunális hulladék szállítása, illetve az eltérő adottságok miatt milyen költséggel lehet gondoskodni az újrahasznosításról, a semlegesítésről, illetve esetlegesen lerakóban történő elhelyezésről. **Azt javasoljuk, hogy a lakosság a ténylegesen elszállított mennyiség után fizessen díjat, és ösztönözve legyen a minél nagyobb arányú szelektív gyűjtésre, mert csak így lehet az újrahasznosítás arányát növelni.** Az MSZP azt kezdeményezi, hogy regionális hulladékkezelési társulások végezzék a kommunális hulladék kezelését. E társulások a térségben létező területi önkormányzatok önkéntes szövetségein alapuljanak, de kisebbségi szereplőként gazdasági társaságok is vehessenek részt a társulásban.

2) **A Magyar Szocialista Párt szerint az ipari termelőket arra kell ösztönözni, hogy a lehető legkevesebb hulladékot keletkeztessenek a termelési folyamatok során.** A termékdíjaknál biztosítani javasoljuk mind a beszedés, mind pedig a felhasználás folyamatos nyilvánosságát. Ezzel elérhető, hogy a társadalmi szereplők, gazdálkodók, a média vagy a döntéshozók is folyamatosan hozzáférjenek az aktuális információkhoz, és meggyőződhetnek arról, hogy a beszedett díjak valóban a közjót szolgálják. A gazdasági szereplők és a társadalmi szervezetek bevonásával javasoljuk kidolgozni azt az eljárást, amely egyrészt folyamatosan rákényszeríti a termelőket a minél kevesebb hulladék előállítására,

másrészt amellyel az újrahasznosítás, megsemmisítés folyamatos megvalósítása és annak ellenőrzése biztosítható.

3) A bányászat az egyik tevékenységi kör, amelyik az emberiség szükségleteinek kielégítését biztosítja, ugyanakkor károsító hatással van a környezetre. A bányászati tevékenység egyrészt különböző nagyságú, helyzetű és alakú üregeket hoz létre, másrészt a kibányászott anyag és annak származékai depóniákat (meddőhányókat, zagytározókat) képeznek, harmadrészt pedig a bányából a természetes vizektől eltérő összetételű víz kerül a felszínre.

A Magyar Szocialista Párt a környezeti problémák kezelésére a bányászati tevékenység jellegétől függő megoldások alkalmazását javasolja. Ilyen például a megfelelő rézsűkezelés, planírozás, a szükséges vízelvezetés, derítés, a fásítás, a növénytakaró kialakítása. Fontos a szakszerű bányabezárás, az üregek tömedékelése, a hatáskörzetbe eső lakott területen a folyamatos vízszintmérés és megfigyelő kútrendszerek kialakítása. Javasoljuk a meddőhányók, zagytározók rehabilitációját, az építmények, depóniák, berendezések hasznosítását vagy felszámolását, eközben figyelmet fordítva a múlt emlékeinek megőrzésére is.

4) A Magyar Szocialista Párt álláspontja szerint a környezetvédelmi szempontból kritikus tevékenységet végző gazdálkodók tevékenységének rendszeres ellenőrzése közérdek. Ezt a közérdeket csak hatékony ellenőrzések mellett, jól működő hatóságokkal lehet biztosítani, hogy ne fordulhasson elő olyan gyakorlat, amelynek az egész társadalom az elszenvedője. Ellenőrzés hiányában előfordult, hogy bizonytalan háttérű cégek a felhalmozott és megsemmisítésre váró, különösen a veszélyes hulladékok közé sorolható anyagokat telephelyeiken vagy azokon kívül felhalmozták, majd megszüntették a tevékenységüket. A felhalmozott hulladék megsemmisítése az ilyen esetekben az államra hárul, annak költségeivel együtt, miközben a lakosság részéről jogosan fogalmazódnak meg aggályok a hatósági tevékenységgel kapcsolatban. A hatósági ellenőrzések eredményeit nyilvánossá kell tenni.

Egységes környezet- és természetvédelmi és vízügyi szervezetet!

A Magyar Szocialista Párt indokoltnak tartja, hogy önálló minisztériumba (Klíma-, Környezet-, Természetvédelmi és Vízügyi Minisztérium; KKTVM) integráljuk a klímavédelem, a környezetvédelem, a természetvédelem és a vízügy valamennyi államigazgatási feladatát, mert így lehet hatékonyan képviselni a közérdeket, érvényesíteni a környezet- és természetvédelmi, illetve a vízügyi szempontokat. Az

alternatívaként felmerülő Természeti Erőforrások Minisztériuma a fentiekén túl az ásványvagyon és a talaj védelmét is feladatának kaphatná.

A Magyar Szocialista Párt azt javasolja, hogy a környezetvédelmi, a természetvédelmi és a vízügyi hatóság a jövőben együtt és önálló hatósági rendszerben végezze tevékenységét, mert a jelenlegi rendszer működési zavarait így lehetne eredményesen orvosolni. Nemzetközileg elismert szakértőkből álló klímavédelmi munkacsoport létrehozását is indokoltnak tartjuk, amelynek egy új, tudományosan megalapozott Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia kidolgozása lesz a feladata.

Melléklet

Magyarország éghajlati jellemzői

A Kárpát-medence időjárását alapvetően a nagytérségű folyamatok határozzák meg. A mérsékelt övi ciklonok mind gyakoribb északabbra húzódásával térségünket sokszor az időjárási frontoknak csak a déli ága érinti. Az országunkban mért éves csapadék jelentős részét ezek a frontátvonulások, illetve a fölöttünk hullámozó légköri frontok adják. A hidegfrontok térségünket éppen csak elérő déli ága legtöbbször csak a szél északi irányúra fordulását, majd a viharos szelet hozza magával, rendszerint kevés csapadékkal.

Szintén megfigyelhető a Földközi-tenger medencéjében kialakuló mediterrán ciklonok gyakoriságának csökkenése. A mediterrán ciklonok, vagy azok csapadéksávja gyakran okoz jelentős mennyiségű csapadékot hazánkban is, így azok elmaradása ugyancsak hozzájárul az aszályos időszakok kialakulásához. Amikor viszont ősszel a sivatagi hatás visszahúzódik, a nyáron felmelegedett Földközi-tenger jelentős mennyiségben adja át a nedvességet a hűvösebb légkörnek, és a déli részeken igen erős csapadékot adó heves ciklonok jöhetnek létre. A hurrikánhoz hasonlítva, a mediterrán jelzővel társítva újabban „medicane” névvel jelölik a jelenséget. A „medicane”-t a hurrikánok esetében is megfigyelhető lassú mozgás, a trópusi jellegű mag és a jól szervezett zivatarfelhőzet jellemzi. Mozgási energiáját és víztartalmát a meleg Földközi-tengerből nyeri. A rendszerben jelentős nyomásváltozás mérhető, kiadós esőzéseket, igen erős szeleket és szellőzéseket okoz. Gyakorisága és pusztító hatása nem éri el a hurrikánokét, hiszen a kialakulás és fennmaradás geográfiai feltételei, valamint a tengervíz mélysége és termodinamikai jellemzői különbözőek.

Az átlagosnál jelentősebb csapadékkal, vagy tartós szárazsággal járó események, periódusok előfordulási gyakoriságát az extrém csapadék indexeinek idősoraival és a bekövetkezett változásokkal jellemezhetjük. Országos átlagban csökken a csapadékos napok száma, ahogy a jelenhez közelítünk, a 20 mm-es összeget meghaladó csapadékos napok viszont enyhe növekedést mutatnak. A száraz időszakok hossza, vagyis az a leghosszabb időszak, amikor a napi csapadékösszeg nem éri el az 1 mm-t, a megfigyelések szerint jelentősen megnövekedett a 20. század eleje óta. A napi intenzitás, más néven átlagos napi csapadékoság – egy adott periódusban lehullott összeg és a csapadékos napok számának hányadosa – a nyári évszakban szintén jelentősen megnövekedett. Az átlagos napi

csapadékok növekedése arra utal, hogy a csapadék egyre inkább rövid ideig tartó, intenzív záporok, zivatarok formájában hullik.

Az éghajlatváltozás jelentősen befolyásolja a légkör dinamikai, áramlási viszonyait. A légkörben és az óceánokban felhalmozódó többlet energia szerepe a szélsőséges időjárási helyzetek intenzitásának és gyakoriságának növekedésében is megmutatkozik.